

# Válasz és vélemény

a „Reform”c. lap 2004. május 14-i számában megjelent „Levelek az áldozatokhoz”c. cikkéhez

Hiába, a végletek országa vagyunk. Mást se látunk a plakátokon, a médiában, hogy ha bevesszük ezt vagy azt a gyógyszert, akkor szinte minden bajunk egy csapásra rendbe jön. Ha emezt vagy amazt a szépítőszert használjuk, holnapra tíz, húsz évvel leszünk fiatalabbak. Sajnos ennél komolyabb dolgokban is csak végletekben tudunk gondolkodni, egy - egy szakma a megjelenő új módszerek teljes elvetését, vagy azonnali, minden mást kiszorító egyeduralmát tudja elfogadni.

Így van ez házunk táján, a gyermekvédelemben is, ahol csak a bentlakásos intézet, majd a gyermekváros, a nevelőszülő vagy éppen a lakásotthon pótolhatja a családot. Lehetőség szerint csak egy megoldás van, ami mindenre megoldás.

A gyermekvédelmi törvény deklarálta és szellemében is azt várja, hogy a gyermek állapotához, szükségleteihez igazodó, fejlődését segítő megoldásokat kell kialakítani. Az eltelt idő természetesen kevés volt egy sokszínű, az igények jelentős elvárásait kielégítő rendszer kialakítására. Sok oka van annak, hogy nem így működik a rendszer.

A fiatalkorú bűnelkövetők intézményei, a velük kapcsolatos ellátási formák is hosszú utat tettek meg, amíg kialakult a ma még korántsem megfelelő ellátás. A javítóintézetek maguk is nagyon sokféle ideológia, szakmai és még inkább büntetőjogi megfontolás alapján működtek, működnek több mint száz éves fennállásuk óta. A nagylétszámú csoportokat katonásan fegyelmező intézmények mindegyikében ma nevelés központú szemlélet uralkodik, többkevesebb sikerrel. Szakmai berkekben már a TBZ kutatások óta tudott, hogy a deviáns fiatalok összezárása önmagában még visszatartó erővel sem igazán bír. Ezért is kapott mind nagyobb teret az egyéni fejlesztési, nevelési programokon alapuló rezsim. Ugyanakkor a sokproblémás fiatalokat nevelő intézmények, bármennyire javulnak az intézetek anyagi,

tárgyi feltételei, nem képesek mindazokat a funkciókat ellátni, amit a hatékony szocializációhoz szükségesnek tartunk.

Mi sem tartjuk szerencsésnek a teljes izolálást; azt a terhet, amit az informális belső hatalmi erő jelent a beérkező felé. Nem tudunk megküzdeni azzal a problémával, amit annak a gyakori megélése jelent, hogy a megindult fejlődési folyamat szemünk láttára pocsékolódik el a kikerülés pillanatában. Ilyenkor csak remélni tudjuk, hogy valamikor hasznát veszi a fiatal mindannak, amit az intézet nyújtott. Tudjuk, hogy a büntetőjog igazán nem érzékeny annak a kezelésében, hogy mit kezdjen a tettes a számára gyakran arctalan áldozatával, hogy eszközeink jószerivel a falakon belül hatékonyak. Tudjuk, hogy az elkövető a bűncselekménnyel nemcsak anyagi kárt, rombolást okozott, de sokféle emberi, érzelmi „rongálást” is, ezért igyekszünk tenni valamit azért, hogy a büntetőeljárás alatt technikai kérdéssé alakuló cselekmény megőrizze az emberi arculatát; és tudjuk, hogy az elkövető a szabaddalra kerülése esetén esetleg kénytelen lesz a sértett szemébe nézni, és hogy a szűkebb és tágabb környezet megítélése nem esik egybe.

Minden tisztelettem Negrea Vidia pszichológusé, aki kitartó munkával és hittel hozta be a jóvátételt mint új módszert. Ennek magam is híve lettem egy elvégzett rövid tanfolyam után.

Negrea Vidia, nemcsak itthon tanult a módszer mestereitől, hanem Amerikában is tanulmányozta a megvalósítás lehetőségeit, majd itthon évek kitartó munkájával hozta létre iskoláját, amelyben maga és munkatársai sikerrel alkalmazták az új, nem büntetőközpontú szemléletet. Természetesen a cikk számos megállapításával egyet lehet, kell érteni, ugyanakkor sok olyan megállapítás is szerepel a cikkben, ami talán egy szakmai vita keretei között helyénvalóbb lehetne. A módszer, a jóvátétel módszere - magam is hiszem, hogy na-

gyon sok esetben - nagyobb biztosítékot jelent a visszaesés kikerülésére, mint a hagyományos büntetőeljárás esetében. Az áldozat érzelmeinek figyelembevétele, annak a megtanulása, hogy jóvá lehet tenni az elkövetett cselekményt, hogy meg lehet beszélni, mi miért történt, sokkal fontosabb, mint annak a tudomásul vétele, hogy a bíróság kimond egy ítéletet, és a kiszabott idő eltöltésével minden „rendeződik”. Szintén fontos momentum, hogy eközben a fiatal nincs kiszakítva megszokott környezetéből, ott kell megvívnia harcát magával, eljutnia tettének felvállalásáig.

Ugyanakkor nem lehet nem tudomásul venni, hogy jelenleg egy iskola van, amelyik ezen az elven működik. Sajnos a két kezem is bőven elég (még sok is) számba venni azokat az iskolákat, műhelyeket, ahol jó szívvvel, szakmai felkészültséggel fogadják a deviáns, beilleszkedni nem tudó, nem akaró fiatalokat. És azt sem lehet megint egyszer kimondani, hogy csak egy lehetőség van, és a módszer csak ezen, a külső iskolai körülmények között létező jóvátétel. Még sokáig lesznek olyan fiatalok, akik nem rendelkeznek a megfelelő háttérrel: nincs olyan családjuk, környezetük, ahonnan bejárhatnának a testükre szabott iskolába. Kár lenne egy mozdulattal lesöpörni a meglévő intézményeket, sajnos a cikk éppen ezt tette. Sokkal jobb lenne bevenni a módszert az intézmények életébe. Így egy kicsit nehezebb lesz elfogadtatni kollégáinkkal. Magam az Aszódinál jóval kisebb intézmény (a Rákospalotai Javítóintézet) lakóinak körülményeit, életét ismerve, azt gondolom, hogy az itt élők egy részénél éppen az a probléma, hogy nincs hova, nincs kihez hazaengedni, nincs honnan bejárni az iskolába. És persze vannak olyan bűncselekmények, amelyek elkövetőit a társadalom nem szívesen látná azonnal kint. Magam teljesen egyetértek Negrea Vidia számos megállapításával, de nem úgy, hogy akkor most mondjuk ki, csak ezzel a módszerrel, csak ugyanilyen körül-

mények közt képzelhető el sikeres szocializáció, sikeres vissza-, beillesztés a társadalomba. Lesznek, és tudtommal vannak olyan fiatalok, akiknél az új módszer nem hozta a várt eredményt, de ez nem ok arra, hogy azt gondoljam, a módszer a hibás.

Ma a bíróságok gyakran azt is mérlegelik döntésük meghozatalakor, hogy mik a kinti életben a fiatalok esélyei,

mennyire lehet találni legalább egy olyan biztos pontot, ahol megkapaszkodhat a fiatal, ahonnan indítani lehet. Mi a magunk nagyon sok korrekcióra szoruló intézményeiben azzal próbálkozunk, hogy a falakon belül perspektívát mutatunk, esélyt és támaszt adunk, kapcsolatot, kapaszkodót keresünk a külvilággal. Biztatjuk őket, és ha kell, akkor még egy ideig fogjuk a távozók kezét.

Híveként a jóvátételi módszernek, hiszem, hogy a mi intézményeinknek is lesznek még egy darabig lakói, ezért nem lesöpörni kellene őket, hanem folyamatosan újítani és számmentartani, mint egyet, a lehetséges módok között.

*Aczél Anna*

## RENDAHAGYÓ TOVÁBBKÉPZÉS!!!

Az Országos Gyermekegészségügyi Intézet a Házi Gyermekorvosok Egyesületével és a Magyar Védőnők Egyesületével közösen rendhagyó továbbképzést szervez, házi orvosok, védőnők és gyermekvédelmi szakemberek számára, a 2004. évben megjelent módszertani levél alapján.

### TÉMA: A GYERMEKBÁNTALMAZÁS MEGELŐZÉSE

Forma: Videokonferencia

Időpont: 2004. december 11. 10-17 óráig

A budapesti központi helyszín élő videokonferenciás technika segítségével áll kapcsolatban vidéki-Debrecen, Miskolc, Pécs, Szeged, Szombathely-helyszínekkel.

A pontos helyszíneket visszaigazoláskor közöljük.

### AZ EGÉSZ NAPOS TOVÁBBKÉPZÉS ELSŐ FELÉBEN A SZAKMA SZAKÉRTŐI TARTANAK ELŐADÁSOKAT:

- Prof. Kevin Browne pszichológus, WHO-képzési program szakértő
- Dr. Herczog Mária szociológus
- Dr. Pászthy Bea gyermekpszichiáter
- Dr. Csendes László alezredes ORFK Bűnmegelőzési Osztály

Az ebédszünet után az előadókkal valamennyi helyszín bekapcsolásával közvetlen párbeszédre biztosítunk lehetőséget, melyet a helyi moderátorok segítenek. A téma szomorú aktualitása miatt várjuk minél több kolléga jelentkezését. Reméljük, ez a közös továbbképzés is hozzájárulhat a szakmaközi párbeszéd elmélyítéséhez. Jelentkezési lapok megtalálhatók a Hírívő újságban, a Házi orvos Továbbképző Szemlében, valamint letölthető a [www.ogyei.hu](http://www.ogyei.hu) honlapról.